

รายงานสืบเนื่อง
งานประชุมวิชาการระดับชาติ
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7

วันที่ 10-11 มีนาคม พ.ศ. 2565
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายงานสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565

(The Proceedings of the 7th National Science and Technology Conference : NSCIC 2022)

จัดพิมพ์โดย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พิมพ์ครั้งที่ 1

ปีที่พิมพ์ 2565

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 978-974-306-573-6

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication data

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

รายงานสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565 = The proceedings of
the 7th national science and technology conference : NSCIC 2022.--

สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2565.

1638 หน้า.

1. วิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยี -- การประชุม. I. ชื่อเรื่อง.

600

ISBN 978-974-306-573-6

สงวนลิขสิทธิ์โดย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 หมู่ที่ 9 ถนน สุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

โทรศัพท์ 0-7791-3333

เว็บไซต์ <https://nscic.sru.ac.th/>

จัดพิมพ์แบบ อิเล็กทรอนิกส์

บทความฉบับเต็ม

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565
(The Proceedings of the 7th National Science and Technology Conference:
NSCIC 2022)

ผู้จัดทำ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา รัตนพรหม
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติพงศ์ เครือหงส์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญกมล ขุนพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ ศรีนวลปาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลลิตา อุดยาศสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ พลสมิคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธรรม ชุมพร้อมญาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช (สไใหญ่)	กรรมการ
นายสุทัศน์ เหมทานนท์	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กันณรัตน์ หนูชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการและเลขานุการ
อาจารย์ ดร.มิตี เจียรพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
อาจารย์ศักดิ์ชัย กรรमारากูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 62 คน
ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 87 คน
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ฝ่ายดำเนินงาน

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84100
โทรศัพท์ 077-913-366
อีเมล sci@sru.ac.th
Facebook Page @sci.sru.ac.th

สารจากคณบดี

การจัดการประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565 (The 7th National Science and Technology Conference: NSCIC 2022) เป็นโครงการที่จัดต่อเนื่องทุกปีซึ่งปีนี้ถึงปีที่ 7 เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันเครือข่ายทั้ง 7 สถาบัน โดยที่ประชุมเครือข่ายมีมติมอบหมายให้คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมวิชาการระหว่างวันที่ 10 – 11 มีนาคม 2565 รูปแบบออนไลน์ โดยมีหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักในการดำเนินงานตลอดจนการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป

การจัดงานประชุมวิชาการในครั้งนี้คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยในการตรวจอ่านประเมินคุณภาพของผลงานตามลักษณะของ Peer Review ดังนั้นผลงานที่ผ่านการประเมินและได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการฉบับนี้จึงเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดการประชุมวิชาการในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านเพื่อจะได้รับความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติต่อไป

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์และบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดงานในครั้งนี้เป็นอย่างดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติพงศ์ เครือหงส์)
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คำนำ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565 (The Proceedings of the 7th National Science and Technology Conference : NSCIC 2022) นี้ได้รวบรวมบทความวิจัยทั้งการนำเสนอภาคบรรยายและโปสเตอร์ที่นำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565 (The 7th National Science and Technology Conference : NSCIC 2022) ระหว่างวันที่ 10-11 มีนาคม พ.ศ. 2565 รูปแบบออนไลน์ ซึ่งทุกบทความผ่านการพิจารณาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีและหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 179 บทความ จาก 6 กลุ่ม ดังนี้

การนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการครั้งนี้มีทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ ซึ่งคณะผู้จัดทำได้รวบรวมผลงานที่นำเสนอทั้งหมดเป็นบทความวิจัยฉบับเต็มไว้ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565

แบบบรรยาย 134 บทความ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์	จำนวน	43	บทความ
กลุ่มที่ 2 ด้านเกษตรศาสตร์ ประมง	จำนวน	6	บทความ
กลุ่มที่ 3 ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย	จำนวน	36	บทความ
กลุ่มที่ 4 ด้านสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ	จำนวน	19	บทความ
กลุ่มที่ 5 ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	จำนวน	20	บทความ
กลุ่มที่ 6 ด้านนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยี และงานสร้างสรรค์	จำนวน	10	บทความ

แบบโปสเตอร์ 45 บทความ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์	จำนวน	18	บทความ
กลุ่มที่ 2 ด้านเกษตรศาสตร์ ประมง	จำนวน	7	บทความ
กลุ่มที่ 3 ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย	จำนวน	6	บทความ
กลุ่มที่ 4 ด้านสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ	จำนวน	10	บทความ
กลุ่มที่ 5 ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	จำนวน	4	บทความ

คณะกรรมการดำเนินงานจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารทั้ง 7 สถาบัน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดงานครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินงานทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือและตั้งใจปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีรวมถึงขอขอบคุณผู้ส่งผลงานเข้าร่วมนำเสนอหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากการประชุมวิชาการในครั้งนี้

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กำหนดการ
งานประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ครั้งที่ 7
(The 7th National Science and Technology Conference (NSCIC 2022))

วัน	เวลา	Room I	Room II	Room III	Room IV	Room V	Room VI
10 มีนาคม 2565	08:30 - 09:00	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน				
	09:00 - 09:30	พิธีเปิด โดย ศ.ดร.วัฒนา รัตนพรหม	นำเสนอ ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 1 11A1 - 11A8				
	09:30 - 10:30	บรรยายพิเศษโดย ดร.นรา พงษ์พานิช "ทิศทางงานขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น และสังคมภาคใต้ ด้วยงานวิจัย งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี"	Session Chair: ดร.อุไรรัตน์ รัตนวิจิตร รศ.ดร.สุกัญญา วงศ์ระฆัง				
	11:00 - 12:00	บรรยายพิเศษโดย ดร.สโรจน์ สุธีธรสถกุล "งานวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ"					
	12:00 - 13:00			พักรับประทานอาหารกลางวัน			
	12:30 - 13:00	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน
	13:00 - 16:30	นำเสนอ ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 2 11B1 - 11B8 Session Chair: ดร.พรทิพย์ วิมลทรง ผศ.จิรไนท์ กล่อมรา แก้วรักษา	นำเสนอ ด้านสารสนเทศศาสตร์ / ประมง วิทยาศาสตร์สุขภาพ 1 21B1 - 21B10 Session Chair: ผศ.ดร.ศุภณัฐ รักห้อง ผศ.ดร.สุวิทย์ เคราวัล	นำเสนอ ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1 22B1 - 22B13 Session Chair: ดร.ธัญญา กาศครุณ ผศ.กัญจรัตน์ หนูชุม	นำเสนอ ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 5 31B1 - 31B8 Session Chair: ดร.สิทธิโชค ทรงสอาด ดร.อรรณกร คัดดา	นำเสนอ ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 7 32B1 - 32B10 Session Chair: ผศ.ดร.พราดา อินทร์ ดร.อัษฎพร ไขยเจริญ	
				สิ้นสุดการนำเสนอ			
11 มีนาคม 2565	08:30 - 09:00	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน
	09:00 - 12:00	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 3 11C1 - 11C7 Session Chair: ดร.นิภาภรณ์ มีพันธุ์ ผศ.ดร.อนงาญ ไพบูลย์	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2 21C1 - 21C9 Session Chair: ดร.คณิต หนูพลอย ผศ.ดร.ศุภณัฐ พงศ์เจริญ	นำเสนอ ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2 22C1 - 22C11 Session Chair: ดร.ศราวุธ มากจิต ดร.กฤตภาส สงศรีจันทร์	นำเสนอ ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 6 31C1 - 31C8 Session Chair: ผศ.กัญจรัตน์ หนูชุม ดร.ดร.ชัชชาติ ภิระสิทธิ์การบุญ	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 4 32C1 - 32C8 Session Chair: ดร.กฤษณ์ ศรีพร ผศ.สุกิจ เอี่ยมสะอาด	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 5 32D1 - 32D9 Session Chair: ผศ.สุกิจ เอี่ยมสะอาด ผศ.ภาณุอนา ฝ่อทอง
	12:00 - 13:00			พักรับประทานอาหารกลางวัน			
	12:30 - 13:00	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน	ลงทะเบียน
	13:00 - 16:30	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 4 11D1 - 11D12 Session Chair: ผศ.ดร.พัชรีย์ พงษ์พนา ผศ.เสาวนีย์ ขอบบุญ	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 3 21D1 - 21D10 Session Chair: ดร.อมรทิพย์ ประยูรวงศ์ ผศ.ดร.ศุภณัฐ พงษ์พา	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 3 22D1 - 22D11 Session Chair: ผศ.ปริญญา น้อยอนไพร ผศ.ศิริวัฒน์ เสงี่ยมโย	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 3 31D1 - 31D10 Session Chair: ดร.พัชรีย์ ราชเริ่ม ดร.ณัฐธิดา ศรีพญา	นำเสนอ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ 5 32D1 - 32D9 Session Chair: ผศ.สุกิจ เอี่ยมสะอาด ผศ.ภาณุอนา ฝ่อทอง	
				สิ้นสุดการนำเสนอ			

รายการบทความ

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 1			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSA64160	การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ร่วมกับแบบจำลองความสูงเชิงเลขในการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยโคลนถล่มในตำบลบ้านคู อำเภอมือ จังหวัดเชียงราย	2
2	OSA64248	ชนิดของตัวประสานที่เหมาะสมในการผลิตถ่านอัดแท่งจากเปลือกมังคุด	10
3	OSA64250	สมบัติการเป็นเชื้อเพลิงของเปลือกกระเทียมและเปลือกมังคุด	18
4	OSA64283	การพัฒนาเตาเผาถ่าน 200 ลิตร เพื่อผลิตถ่านคุณภาพสูงจากไม้ไผ่	19
5	OSA64294	ขยะพลาสติกในช่วงสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	26
6	OSA64298	การสร้างแบบจำลองของเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาและการตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลองภายใต้สภาวะอากาศที่มีเมฆเต็มท้องฟ้า	35
7	OSA64318	การลดความสูญเสียเปล่าในกระบวนการผลิตก้อนเชื้อเห็ด กรณีศึกษา กลุ่มเพาะเห็ดบ้านลำวะ ตำบลถ้ำ อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา	36
8	OSA64333	แนวทางการพัฒนาสารทำความสะอาดจากน้ำหมักชีวภาพของเปลือกผลไม้เหลือทิ้งร่วมกับกากขานอ้อย กรณีศึกษา เปลือกมะนาว สับปะรด และส้มโอ	48

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 2			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSA64334	แนวทางการพัฒนาสารทำความสะอาดจากน้ำหมักชีวภาพของผลไม้ในท้องถิ่นร่วมกับกากขานอ้อย กรณีศึกษา มะม่วง มะยม และตะลิงปลิง	55
2	OSA64359	พลวัตการเปลี่ยนแปลงชายหาดพื้นที่ชายฝั่งบริเวณ ตำบลบ่อยาย จังหวัดสงขลา ประเทศไทย ด้วยระบบภูมิสารสนเทศ	62
3	OSA64360	ออกแบบและทดสอบปะการังเทียม ลดความแรงของคลื่น	70
4	OSA64456	การสังเคราะห์ไฮโดรเจลจากแป้งด้วยการกราฟต์โพลีอะคริลาไมด์สำหรับกำจัดสีย้อม	79
5	PSA64184	การเตรียมอนุภาคไทเทเนียมไดออกไซด์ที่ติดแปรต่อสมบัติเชิงกลของยางธรรมชาติอีพอกไซด์ ผสมกับพอลิเอทิลีนไกลคอล	86
6	PSA64338	การพัฒนานวนก้นความร้อนจากใบสับปะรดและใบไม้	92
7	PSA64423	การอบแห้งใบกระเทียมด้วยการพ่นด้วยอากาศต่อความชื้นเปลี่ยนพลังงานจำเพาะ	100
8	PSA64445	ฐานข้อมูลจอมปลวกในสวนยางพาราในพื้นที่จังหวัดสงขลา ด้วยภูมิสารสนเทศ	104

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 3			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSC64206	การสกัดเซลลูโลสจากเปลือกทุเรียนพันธุ์หมอนทองและเปลือกกล้วยหีนด้วยสารสกัดธรรมชาติ ท้องถิ่นสำหรับประยุกต์ใช้ในเครื่องสำอาง: ครีมสครับขัดผิว	113
2	OSC64221	การพัฒนาผลิตภัณฑ์โลชั่นบำรุงผิวจากสารสกัดดาหลาและแตงกวา	123
3	OSC64223	การวิเคราะห์สารห้ามใช้ที่เป็นอันตรายในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางบำรุงผิวในเขต อำเภอมือ จังหวัดยะลา	131
4	OSC64229	ผลของสารสกัดเห็ดกระถินพิมาน <i>Phellinus linteus</i> ต่อความเป็นพิษของเซลล์มะเร็งปากมดลูก	139
5	OSC64238	การเตรียมและการตรวจสอบคุณลักษณะเฉพาะของ NiAl2O4 สปินเนล	149
6	OSC64411	การพัฒนาครีมบำรุงผิวเท้าผสมสารสกัดใบผักแว่น	155
7	PSC64378	องค์ประกอบทางเคมีในแป้งกล้วยน้ำหว้า ตำบลปากอ อำเภอลำทับ จังหวัดสงขลา	165

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 4			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSB64268	ความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืชน้ำจืดในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และสตูล	173
2	PSB64185	การคัดแยกแบคทีเรียกรดแลคติกและ <i>Vibrio</i> สายพันธุ์เรืองแสงจากบ่อเพาะเลี้ยงกุ้ง และกุ้งที่วางจำหน่ายในตลาด	183

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 4			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
3	PSB64190	การพัฒนาเจลล้างมือที่มีส่วนผสมของสารสกัดจากเปลือกผลไม้ในการต้านการเจริญของเชื้อแบคทีเรียก่อโรคบางชนิด	191
4	PSB64215	การยับยั้งเชื้อราโดยใช้สารสกัดหยาบจากใบและเปลือกสับปะรด	202
5	PSB64231	ฤทธิ์ต้านทานแบคทีเรียของสารสกัดหยาบจากหญ้าตีนกา (<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.)	210
6	PSB64270	ผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมบางประการต่อแมลงน้ำในลำธารน้ำตกมโนราห์ จังหวัดพัทลุง	218
7	PSB64361	ผลของ 2, 4-D ต่อการชักนำแคลลัสในเมล็ดข้าวเหนียวพัทลุง (<i>Oryza sativa</i> L.)	224
8	PSB64387	การวิเคราะห์ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในสารสกัดข้าวสาลีพันธุ์ กข 43 ปากอ และกข 43 ระโนด	230
9	PSB64399	ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียของสารสกัดหยาบจากใบทองพันชั่งต่อเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนัง	236
10	PSB64403	การแยกและจำแนกชนิดราเอนโดไฟต์จากต้นยี่โถปิ้งและต้นโทะ ที่ขึ้นในเหมืองแร่เหล็กเก่า อ.นบพิตำ จ. นครศรีธรรมราช	246
11	PSB64413	ข้อมูลสวนโปรตีนของรกช้างไทยที่ถูกย่อยด้วยเปปซิน	255
12	PSB64422	ฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อกลิ่นของน้ำมันหอมระเหยจากดอกไม้และการประยุกต์ใช้	261

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 5			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSM64196	จำนวนคล้ายสมมูลอันดับสามทั่วไป	269
2	OSM64199	การเปรียบเทียบเทคนิคการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาสำหรับการพยากรณ์ผู้เข้าใช้บริการในสำนักงานที่ดิน	277
3	OSM64200	การเปรียบเทียบเทคนิคการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาสำหรับการพยากรณ์ยอดขายสินค้า	287
4	OSM64204	การเปรียบเทียบเทคนิคการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาสำหรับการพยากรณ์ค่าโฆษณาทุกเกิ้ล	296
5	OSM64210	สมการไดโอแฟนไทน์ $4^x - p^y = dz^2$ เมื่อ $p \equiv 2,3 \pmod{4}$ เป็นจำนวนเฉพาะ, $d = 4^k - 1$ เป็นจำนวนเต็มบวก เมื่อ k เป็นจำนวนเต็มบวก และ x, y, z เป็นจำนวนเต็มที่ไม่เป็นลบ	305
6	OSM64224	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมตามมูลค่าที่แท้จริงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	310
7	OSM64226	ปัจจัยด้านภูมิอากาศที่มีอิทธิพลต่อจำนวนผู้ป่วยโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในภาคใต้ของประเทศไทย	317
8	OSM64232	สมบัติบางประการของนัยทั่วไปใหม่ของลำดับคล้าย (p,q) - ฟิโบนาคี	325

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 6			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSM64233	เอกลักษณ์สำหรับนัยทั่วไปใหม่ของลำดับ (p,q) -ลูคัสทั่วไป	334
2	OSM64369	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตยางพาราแผ่นดิบคุณภาพ 3 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	342
3	OSM64374	วิธีการใหม่สำหรับการแก้สมการไม่เชิงเส้นโดยพหุนามเทย์เลอร์กำลังสอง	350
4	OSM64379	Comparison of Edge Finding Performance with Gradient and Laplacian Techniques	355
5	OSM64380	Comparison of Edge Finding Performance with Canny and Sobel Techniques	362
6	OSM64386	ตัวแบบคณิตศาสตร์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการฉีดวัคซีนเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันหมู่ : กรณีศึกษาของประเทศไทย	369
7	OSM64388	แบบจำลองคณิตศาสตร์การแพร่ระบาดของโรควันโรคที่มีผลมาจากคนติดเชื้อในระยะแฝงที่ได้รับการวินิจฉัยและได้รับการรักษา และการติดเชื้อซ้ำ	379
8	OSM64421	การพยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	389

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 7			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OSF64230	การพัฒนาเครื่องเติมน้ำส้มสายชูหมักผสมพืชท้องถิ่นในจังหวัดยะลา	399
2	OSF64246	การพัฒนาผลิตภัณฑ์เยลลี่พร้อมดื่มจากน้ำตาลโตนดสดเสริมอินูลิน	409
3	OSF64247	การพัฒนาโน้ตแค้กทดแทนแป้งสาลีด้วยแป้งข้าวกล้องหอมมะลิและใช้สารทดแทนไขมันจากสาหร่ายเกายอ	416
4	OSF64337	การใช้แป้งเมล็ดขนุนเป็นสารให้ความคงตัวในไอศกรีมกะทิเสริมบรอกโคลีผง	426

ด้านคณิตศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ / วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 7			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
5	OSF64398	การใช้ซูคราโลสทดแทนน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ซาลาเปาไส้ถั่วแดงเสริมน้ำใบขลุ่ย	434
6	OSF64400	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซาลาเปาไส้ถั่วแดงเสริมน้ำใบขลุ่ย	441
7	OSF64346	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงโรยข้าวจากน้ำพริกโตปลา	449
8	OSF64377	ผลของการเสริมใบขลุ่ยและทดแทนน้ำตาลด้วยสารให้ความหวานในผลิตภัณฑ์ ชีฟฟ่อนเค้กแป้งข้าวหอมมะลิ	454
9	PSF64394	การคัดแยกแบคทีเรียกรดแลคติกจากปลาสดในพื้นที่จังหวัดยะลา	461
10	PSF64408	การประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์และอายุการเก็บรักษาเครื่องแกง: กรณีศึกษาเครื่องแกงผัดเผ็ด (เผ็ดน้อย) กลุ่มแม่บ้านโคกยาง-โคกภูแว จังหวัดนราธิวาส	469

ด้านเกษตรศาสตร์ / ประมง			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OAA64243	รูปแบบการเลี้ยงและผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่สวยงามพันธุ์พื้นเมือง: กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์ ไก่สวยงามชายแดนใต้	480
2	OAA64245	ผลของรูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสมต่อคุณภาพเนื้อไก่เบตงของจังหวัดยะลา	487
3	OAP64272	ประสิทธิภาพสารสกัดสมุนไพรบางชนิดต่อการควบคุมเพลี้ยอ่อนในถั่วฝักยาว	492
4	OAP64276	ผลของแสงสีแดง และแสงสีน้ำเงินต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นอ่อนกระเจี๊ยบแดง (<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.)	497
5	OAP64314	สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพและความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระของพืชสมุนไพรพื้นบ้าน บางชนิด	503
6	OAP64441	การส่งเสริมการเติบโตของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ด้วยแบคทีเรียละลายฟอสเฟตจากดินรอบ รากพืช และแบคทีเรียเอนโดไฟต์	510
7	PAA64227	ผลการเสริมสมุนไพรในอาหารต่อสมรรถภาพการเจริญเติบโตและน้ำหนักซากของนกกระทาญี่ปุ่น	511
8	PAA64267	ผลของการเสริมกระเทียมผงในอาหารต่อประสิทธิภาพการผลิตไข่ลูกผสมพื้นเมือง	517
9	PAP64295	ผลของการใช้ปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนดินทดแทนฟิโอมอสเป็นวัสดุเพาะกล้ามะเขือเทศ	523
10	PAP64357	ผลของจุลินทรีย์น้ำมะพร้าวหอมต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นแตงกวา	530
11	PAP64358	การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการเพิ่มอัตราการงอกของเมล็ดข้าว	537
12	PAP64389	แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรตำบลลำไ้วาง อำเภอนางรองบุรีรัมย์ จังหวัดชัยภูมิ	546
13	PAP64420	การวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพและทางเคมีของดินในแปลงนาข้าวจากอำเภอลำพูน และ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดสงขลา	552

ด้านสาธารณสุขศาสตร์ / วิทยาศาสตร์สุขภาพ 1			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OHH64244	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพเบื้องต้นของโพรโตนไอโอตันต่อการยับยั้ง เชื้อสเตรปโตคอคคัส มีวแทนส์	560
2	OHH64249	ประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการบริโภคโยเกิร์ตเม็ดแมงลักในการแก้ปัญหาท้องผูกของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	570
3	OHH64257	ประสิทธิภาพของการใช้ลูกประคบสมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวดของกลุ่มออฟฟิศซินโดรม ศูนย์การเรียนรู้ด้านการแพทย์วิถีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	583
4	OHH64258	ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเดินแอโรบิคต่อการลดน้ำหนักของนักศึกษาที่มีน้ำหนักเกิน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	597
5	OHH64264	พฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มสมุนไพรผสมมะนาวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	618
6	OHH64278	ประสิทธิภาพสรีรกรรมสมุนไพรพอกผิวกายเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้ผิว กรณีศึกษาผู้ป่วยใหญ่เพศหญิง ในเขตเทศบาลนครยะลา	633
7	OHH64280	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออกกำลังกายในผู้สูงอายุที่เป็นความดันโลหิตสูง กรณีศึกษาตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	647
8	OHH64305	ผลของยาสีฟันที่ผสมสารลดอาการเสียวฟันต่อการซึมผ่านและลักษณะพื้นผิวของเนื้อฟัน: การศึกษานอกร่างกาย	658
9	OHH64315	ผลของสมุนไพรและสารลดอาการเสียวฟันต่อการซึมผ่านและลักษณะพื้นผิวของเนื้อฟัน: การศึกษานอกร่างกาย	669
10	OHH64355	ประสิทธิภาพของการออกกำลังกายแบบโยคะต่อระดับความรุนแรงของการปวดท้องประจำเดือน ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	679

ด้านสาธารณสุขศาสตร์ / วิทยาศาสตร์สุขภาพ 2			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OHH64368	ประสิทธิภาพโปรแกรมออกกำลังกายคาร์ดิโอต่ออัตราส่วนรอบเอวต่อรอบสะโพกของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	690
2	OHH64384	การประเมินความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของพนักงานแผนกซักฟอก: กรณีศึกษาโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	706
3	OHH64401	ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสุขภาพโภชนาการของผู้จำหน่ายอาหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา	716
4	OHH64402	ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม และภาวะโภชนาการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	723
5	OHH64410	ประสิทธิภาพของการใช้น้ำมันปาล์มขูดเพื่อป้องกันแมลงวันตอมปลาร้าระหว่างการตากแห้ง	733
6	OHH64414	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครยะลา	743
7	OHH64428	ศึกษาประสิทธิภาพของการนวดกดจุดฝ่าเท้าเพื่อแก้อาการนอนไม่หลับของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ด้านการแพทย์วิถีไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	756
8	OHH64439	ประสิทธิภาพของสารสกัดหยาบจากเปลือกกล้วยเพื่อต้านเชื้อแบคทีเรียบนฝ่ามือ	765
9	OHH64448	การศึกษาประสิทธิภาพแผ่นแปะสมุนไพรต่อการผ่อนคลายความเครียด กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	773

ด้านสาธารณสุขศาสตร์ / วิทยาศาสตร์สุขภาพ 3			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	PHH64180	ความเครียด และการเผชิญความเครียดของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	786
2	PHH64212	การประเมินผลโครงการการป้องกันนักสูบบุหรี่หน้าใหม่ในวัยรุ่น อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	792
3	PHH64321	ภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล	801
4	PHH64331	พฤติกรรมป้องกันความเสี่ยงจากการทำนา	810
5	PHH64332	อุปสรรคในการทำงานคุ้มครองผู้บริโภคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดสตูล	820
6	PHH64363	ความมั่นใจในการปฏิบัติงานพัฒนาสุขภาพชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา	827
7	PHH64364	คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	836
8	PHH64406	การสำรวจการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพสมุนไพร ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	843
9	PHH64432	คุณภาพชีวิตและความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ในตำบลสาคร อำเภอกาบัง จังหวัดสตูล	856
10	PHH64460	พฤติกรรมสุขภาพและการรับรู้ความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมีของช่างทำเล็บ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	865

ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 1			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OEM64251	การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSCS ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	875
2	OEM64255	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องปริพันธ์และการประยุกต์ โดยใช้เครื่องมือพลวัตทางคณิตศาสตร์ (GeoGebra) บน Microsoft Sway ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายใต้การเรียนรู้บนฐานชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)	884
3	OEM64256	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับการเรียนรู้แบบความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายใต้การเรียนรู้บนฐานชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)	895
4	OEM64261	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องมุม โดยใช้สื่อการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ All in One ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	906
5	OEM64290	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง การเรียงสับเปลี่ยนเชิงเส้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	915
6	OEM64292	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง มุมที่จุดศูนย์กลางและมุมในส่วนโค้งของวงกลม โดยจัดการเรียนการสอนด้วยชุดสื่อการดทฤษฎีบทวงกลม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	928
7	OEM64293	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน CAI ด้วยโปรแกรม Power point ร่วมด้วยกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning Theory: ELT) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนราธิวาส	942
8	OEM64304	การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือมีชีวิตเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา	956
9	OEM64308	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับไม่เกิน 1,000 ที่เน้นกิจกรรมปฏิบัติ โดยใช้สื่อกระดานแม่เหล็กเพื่อการทดียม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกตา	964
10	OEM64449	ความสัมพันธ์ระหว่างลำดับฟีโบนัชชี ลำดับลูคัส และลำดับคล้ายลูคัส	974
11	PEM64259	การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนออนไลน์ Google Site เรื่อง เลขยกกำลัง	980
12	PEM64291	การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความเท่ากันทุกประการ โดยใช้สื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	988
13	PEM64297	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องหลักการบวกและหลักการคูณ โดยใช้สื่อกระดานจำลองร่วมกับการใช้รูปแบบ SSCS ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	1000

ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OES64296	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา	1011
2	OES64319	ผลการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องตัวกลางของแสง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนภูผากิติ) จังหวัดนราธิวาส	1023
3	OES64365	การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาดาราศาสตร์ โลก และอวกาศ เรื่อง การเกิดเมฆ ด้วยบทเรียนเอ็มเลิร์นนิ่ง (M-Learning) บนโทรศัพท์มือถือร่วมกับเทคนิคการสอนแบบทำนาย-สังเกต-อภิปราย (POE) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ จังหวัดยะลา	1033
4	OEC64213	การจัดการเรียนรู้ด้วยการเขียนโปรแกรมแบบจินตภาพ เพื่อส่งเสริมทักษะโค้ดดิ้ง ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	1041
5	OEC64239	สื่อการเรียนการสอนเรื่อง พืชสมุนไพร	1050

ด้านการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
6	OEC64306	ผลการใช้ชุดกิจกรรมอันปลั๊กโค้ดดิ้ง เรื่อง ไปเรียนยุค COVID-19 เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา วิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1059
7	OEC64307	การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชา เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน โดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ	1071
8	OEC64320	การพัฒนาแอปพลิเคชันทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้ดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1	1084
9	OEC64354	การใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนการดูออนไลน์ใน Google Sites เรื่องแบบจำลองอะตอม เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 จังหวัดยะลา ในช่วงสถานการณ์โควิด-19	1092
10	OEC64391	การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยบทเรียน ออนไลน์ผ่านโปรแกรม Glide app เรื่อง ระบบนิเวศและประชากร ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19	1100
11	PES64287	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ตัวกลางของแสง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและทักษะการสังเกตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ท่ามกลางสถานการณ์ โควิด-19	1109

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 1

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OCC64176	ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับการวิเคราะห์การใช้ดินเพื่อเกษตรกรรม : กรณีของประเทศไทย 2559-2562	1122
2	OCC64189	การจำแนกพื้นที่ปลูกยางพาราด้วยเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง: กรณีศึกษาอำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง	1133
3	OCC64191	ระบบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กรณีศึกษาวิทยาลัยการอาชีพปัตตานี	1140
4	OCC64192	ระบบการจัดการนักเรียนนาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ชุมชน กรณีศึกษา โรงเรียนกุตงวิทยา	1151
5	OCC64202	การเปรียบเทียบอัลกอริทึมสำหรับการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้าบนสื่อสังคมออนไลน์	1161
6	OCC64203	การเปรียบเทียบอัลกอริทึมสำหรับการพยากรณ์รายการบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเสี่ยงเกิดการทุจริต	1171
7	OCC64205	การจำแนกความคิดเห็นของผู้ลงทุนสกุลเงินดิจิทัลบนทวิตเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมโครงข่ายประสาทเทียมแบบสังวัตนาการ	1180
8	OCC64216	ระบบสนับสนุนการตัดสินใจการปลูกทุเรียนในประเทศไทยด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	1190
9	OCC64242	การเตรียมข้อมูลจากเว็บในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: กรณีที่พักในจังหวัดภูเก็ต	1200
10	OCC64266	การเปรียบเทียบอัลกอริทึมสำหรับการพยากรณ์ราคาหุ้น	1210

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 2

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OCC64275	การทำนายจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 ด้วยแมชชีนเลิร์นนิง โดยใช้วิธีเคเนียร์เรสเนเบอร์เรสชัน	1223
2	OCC64286	การออกแบบและพัฒนาระบบจัดการร้านผ่านและอุปกรณ์ผ่านออนไลน์ กรณีศึกษา ร้าน ศิลป์โฮมยูเก็ต	1233
3	OCC64300	การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้วยอัลกอริทึมหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาวแบบสองทิศทาง	1243
4	OCC64302	การวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อขายสินค้าด้วยเทคนิค Data Mining กรณีศึกษา ร้านรวงข้าว การเกษตร	1250
5	OCC64405	ระบบแจ้งเตือนสถานะและความผิดปกติในเครื่องยนต์ของรถยนต์ผ่านโมบายแอปพลิเคชัน	1260
6	OCC64407	ระบบการบริหารจัดการศิษย์เก่าสัมพันธ์ กรณีศึกษาคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	1268
7	OCC64435	การพัฒนากระบวนการคลังสินค้า : กรณีศึกษา โรงงานผลิตแผ่นยางรมควัน ดีดี รับเบอร์	1278

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 3

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OCC64438	ระบบจัดการโครงการทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	1292
2	OCC64440	การพัฒนาแบบจำลองห้องพัก : กรณีศึกษา หอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	1300
3	OCC64458	แอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)	1311
4	PCC64195	ระบบการลาออนไลน์ กรณีศึกษา โรงเรียนศาสนศึกษา	1318
5	PCC64236	การออกแบบและพัฒนาระบบยืมคืนและส่งซ่อมอุปกรณ์ไอที บริษัทไทยยูเนียนซีฟู้ดจำกัด	1325
6	PCC64330	ระบบจัดการการบริการของแผนกทันตกรรม กรณีศึกษาโรงพยาบาลเมืองสงขลา	1333
7	PCC64352	ระบบการจัดการร้านเฟอร์นิเจอร์กรณีศึกษา ร้านวานีเฟอร์นิเจอร์	1343
11	PCC64452	การพัฒนาแบบเช็คข้อมูลผู้เข้าเรียนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ กรณีศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	1353

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 4

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OCM64262	สื่อการเรียนการสอน เรื่อง ประเพณีวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช	1363
2	OCM64301	การ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ศาสนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช	1373
3	OCM64328	การ์ตูนแอนิเมชันเรื่องฝุ่น	1383

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 4

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
4	OCM64336	แอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง วิธีชีวิตชาวสวนยางพารา	1392
5	OCM64344	การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง การดูแลสุขภาพในวัยผู้สูงอายุ	1402
6	OCM64366	สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	1412
7	OCM64404	การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง บ้านอัจฉริยะ	1419
8	OCM64427	การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง อินเทอร์เน็ตทุกสรรพสิ่ง (IoT) สำหรับการเกษตร	1428

ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมัลติมีเดีย 5

ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OCI64188	ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่พักในจังหวัดชลบุรีจากสื่อสังคมออนไลน์	1437
2	OCI64277	ระบบสารสนเทศการให้บริการตรวจวิเคราะห์ ศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์	1443
3	OCI64284	การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการธุรกิจอาหารทะเลตากแห้ง กรณีศึกษาที่อำเภอปลวกแดง จังหวัดสมุทรสาคร	1453
4	OCI64285	เว็บแอปพลิเคชันสำหรับธุรกิจขนย้ายสิ่งของ กรณีศึกษาโกเมนขนส่ง	1463
5	OCI64299	ระบบสารสนเทศสำหรับการส่งเสริมท่องเที่ยวชุมชน	1473
6	OCI64310	การพัฒนาแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดตรังสำหรับนักท่องเที่ยว	1484
7	OCI64341	การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันเพื่อเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1503
8	OCI64396	การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานโครงการ	1513
9	PCI64187	แอปพลิเคชันค้นหาตำแหน่งและบริการซ่อมรถ	1522

ด้านนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยี และงานสร้างสรรค์			
ลำดับที่	รหัสบทความ	ชื่องานวิจัย	หน้า
1	OII64208	การพัฒนาเครื่องป้องกันผิวลูกจันทร์เทศ	1530
2	OII64237	การออกแบบเพื่อทุกคนสู่การออกแบบภายในปรับปรุงพื้นที่โรงพยาบาล กรณีศึกษา แผนก กายภาพบำบัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	1542
3	OII64274	การผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่งจากเศษไม้เหลือใช้ร่วมกับกากกาแฟ	1554
4	OII64329	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ “BamYo-fit” ถ้วยหิ้วหมักจุลินทรีย์พร้อมดื่ม	1562
5	OII64335	การศึกษาการขึ้นรูปจานจากเส้นใยเปลือกทุเรียนผสมผักตบชวา	1563
6	OII64424	ชุดป้องกันปั้มน้ำเสียหายซึ่งเกิดจากระบบน้ำประปาไม่ไหลด้วยการตรวจจับปริมาณน้ำในท่อ ด้วยสวิตช์แม่เหล็ก	1571
7	OII64446	การหมักมูลฝอยอินทรีย์จากเศษอาหารโดยใช้ถังหมักอย่างง่ายสำหรับบ้านเรือน	1582
8	OII64447	การผลิตกระดาษต้นไม้มิเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากกากกาแฟ ผักตบชวา และขุยมะพร้าว	1588
9	OII64450	อุปกรณ์ช่วยเดินวงกลม	1597
10	OII64455	การพัฒนาระบบควบคุมการเคลื่อนที่และควบคุมการปักต้นกล้าสำหรับ หุ่นยนต์ดำนาขนาดเล็ก	1604

ภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

Healing Using Folk Wisdom by Healers at Ban Thungkhamin Community, ThungWa District, Satun Province

เยาวลักษณ์ เตียนวน¹, ปาณิตา พรหมวิจิตร¹, เยาวลักษณ์ เตียนวน^{1*}

¹ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Email address: yaowalak.te@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้างร่วมกับการบันทึกภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน ผลการศึกษา พบว่า หมอพื้นบ้านที่ทำการรักษา ได้แก่ หมอเริม – งูสวัด หมอสูญผี หมอกระดูก หมอตัดต่อ หมอหนอง และหมอห้ามเลือด องค์ความรู้ด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ รูปแบบการรักษามีการประกอบพิธีกรรมควบคู่กับการใช้สมุนไพร โดยเหตุผลหลักที่คนในชุมชนเลือกรักษาที่หมอพื้นบ้าน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเพื่อความสบายใจ ซึ่งผลการรักษา ส่วนใหญ่หายจากอาการดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 60 และยินดีกลับมารักษาซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 70 จึงสรุปได้ว่า การรักษาของหมอพื้นบ้านเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพในยามเจ็บป่วยสำหรับคนในชุมชน เนื่องจากเข้าถึงง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย รักษาแล้วอาการดีขึ้น ไม่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาล ซึ่งจากความเชื่อดังกล่าว ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของบริบทสังคมวัฒนธรรมในชุมชนได้อย่างชัดเจน แม้บางความเชื่อไม่ได้มีผลต่อการหายของโรคตามหลักทางวิทยาศาสตร์ แต่มีผลทางด้านจิตใจ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้บูรณาการกับการดูแลสุขภาพในงานสาธารณสุข ดังนั้นควรทำการศึกษาผลให้ชัดเจนและนำมาใช้ร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนการรักษาต่อไป

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา, การรักษาความเจ็บป่วย, หมอพื้นบ้าน

Abstract

This study was qualitative research in phenomenology. The researcher aimed to study healing using folk wisdom by healers at Ban Thungkhamin community, Thungwa district, Satun Province. The data collection method was used for in-depth interviews. Semi-structured in conjunction with field recording. The key information about 15 people. The results showed that: The folk medicine healers to be studied were herpes-shingles, abscess, bone-fixing, cataracts, itchy worms and stopping bleeding healers. The knowledge of local wisdom treatment of folk healers is the learning from their ancestor. The method of treatment was ritually combined with the use of herbs. The main reason why people in the community choose to be treated with folk healers to reduce the cost of medical care and anxiety, which treatment effect Most of them recovered from such illnesses for 60 percent and were willing to return for treatment again for 70 percent. Therefore, it can be concluded that the treatment of folk healers was an alternative to health care when sick for people in the community due to easy access, cost savings, improved symptoms, and no hospitalization. As a result, to reflect the relationship between the social and cultural context in the community. However, some beliefs do not affect the healing of diseases according to scientific

principles but have a psychological effect. It can be applied to integrated health care in community health workers. Therefore, the results should be studied clearly and applied together to reflect on the context of society and culture as well as treatment.

Keywords: folk wisdom, Healing, folk healers

1. บทนำ

คนไทยจำนวนมากในปัจจุบันให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความเชื่อมั่นว่าวิทยาศาสตร์ คือ ความทันสมัย ความเจริญ และเป็นค่านิยมที่ถูกยอมรับในยุคปัจจุบัน แต่ในท่ามกลางความนิยมนี้ก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่มีความเชื่อในเรื่อง พิธีกรรม การรักษากับหมอพื้นบ้าน ซึ่งให้ความสำคัญในการรักษาความเจ็บป่วย และการดูแลเยียวยารักษาจิตใจ โดยเชื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการประคับประคองความคิด และอารมณ์ของร่างกาย (เปรมปรีดี โพธิ์ศรีทอง, 2561) ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการแพทย์แผนตะวันตกเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาสุขภาพได้ทั้งหมด เนื่องจากเป็นระบบการแพทย์ที่มีราคาสูงต้องพึ่งพิงเวชภัณฑ์อุปกรณ์ทางการแพทย์จากต่างประเทศ ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่ทำให้การแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ดังนั้นการหันไปศึกษาภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพของการแพทย์พื้นบ้านอย่างลุ่มลึกในทุกมิติเพื่อสิ่งที่ยังเหมาะสมกับยุคสมัยมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสถานการณ์จริงของชุมชน ย่อมเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเพราะในทัศนะของคนนั้นการแพทย์พื้นบ้านไม่ได้แยกออกจากการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างเด็ดขาด แต่ดำรงอยู่อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2550) ดังนั้นการพัฒนาสาธารณสุขจึงควรพัฒนาการแพทย์ทุกระบบไปพร้อมกันแล้วให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบของการรักษาที่เหมาะสมด้วยตนเอง

ระบบการแพทย์พื้นบ้านของไทยเป็นการผสมผสานระหว่างการแพทย์ของไทย ซึ่งมีทั้งแบบประสพ การณ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์กับวิชาอายุรเวชของอินเดียและการแพทย์ของจีนที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย การแพทย์เหล่านี้ได้กลายเป็นแพทย์แผนโบราณหรือการแพทย์พื้นบ้านในชนบทไทย นอกจากนี้ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของคนรุ่นก่อนให้แก่คนรุ่นต่อมา จึงมักพบว่าเมื่อยามใดที่มนุษย์มีความทุกข์ ความเดือดร้อนเจ็บไข้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ จึงจัดพิธีกรรมด้วยการเซ่นไหว้หรือบูชา เพราะเชื่อว่าเป็นการกระทำของสิ่งเหนือธรรมชาติคือผีสาร เทวดานั้นเอง วิธีการป้องกันหรือการรักษาโรคต่าง ๆ จึงต้องพึ่งหมอยา การรักษาโรคที่ประสบความสำเร็จจะต้องรักษาทั้งทางกายและทางใจ ผู้ป่วยจึงต้องการหมอที่เข้าใจ มากกว่าหมอที่จะรักษาเพียงอย่างเดียว (ทิพย์วารี สงนอก และนนทียา จันทรเนตร์, 2561) อีกทั้งหมอพื้นบ้านจะมีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน จึงมีความเข้าใจและสื่อสารกับคนไข้ได้ดีและเป็นกันเอง จึงเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านยอมรับและนิยมไปรักษา บทบาทที่สำคัญอีกประการของหมอพื้นบ้านคือเป็นผู้เชื่อมสัมพันธ์ของคนในชุมชนเพราะเป็นการรักษาแบบพึ่งพาอาศัยกัน ดูแลเอาใจใส่กันอย่างใกล้ชิด พูดคุย ให้กำลังใจทั้งคนไข้และญาติพร้อมกัน ดังนั้นหมอพื้นบ้านจึงมีความสำคัญอย่างสูงในการเชื่อมสายใยสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านนั้น ๆ

เฉกเช่นเดียวกับพื้นที่ในจังหวัดสตูล ที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม และความเป็นบริบทของพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่ยังมีกลุ่มชนชาติพันธุ์ ส่งผลให้รูปแบบการดูแลสุขภาพ การรักษาอาการเจ็บป่วย ผสมผสานทั้งการแพทย์แผนปัจจุบัน และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอพื้นบ้านด้วย โดยเฉพาะชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอยะหริ่ง จังหวัดสตูล เป็นชุมชนเล็ก ๆ อยู่ในพื้นที่ราบติดเทือกเขาบรรทัด มีความเป็นชุมชนชนบท ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานเข้าถึง แต่มีความห่างไกลจากตัวเมืองประมาณ 40 กิโลเมตร มีหน่วยบริการสุขภาพในชุมชน (รพ.สต.) ให้บริการดูแลสุขภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแก้วบ่อหิน, 2563) ด้วยลักษณะพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชาติพันธุ์ (ม้านิ) ก่อให้เกิดภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยหมอพื้นบ้าน ซึ่งในพื้นที่ยังมีหมอพื้นบ้านที่

ยังคงทำหน้าที่ในการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยให้กับคนในชุมชน สืบต่อกันมารุ่นสู่รุ่น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอยะหา จังหวัดสตูล เพื่อศึกษาวิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน และเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชน ที่มีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะนำมาจัดระบบไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และสืบค้นทางวิชาการ และเป็นแนวทางในการนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในงานสาธารณสุขชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเองของคนในชุมชนต่อไป

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอยะหา จังหวัดสตูล เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) คือ หมอพื้นบ้าน และคนที่เคยเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้านในชุมชน จำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นหมอพื้นบ้าน จำนวน 5 คน และคนที่เคยเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้านในชุมชน จำนวน 10 คน

โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้า คือ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการรักษาความเจ็บป่วยด้วยศาสตร์การแพทย์พื้นบ้านให้กับคนในชุมชน หรือมีประสบการณ์ในการเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้านในชุมชน 2) เป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอยะหา จังหวัดสตูล มาไม่น้อยกว่า 10 ปี (เพื่อเป็นการกำหนดชุมชน แนวมนุษยนิยม (Humanism) เน้นที่ Sense of Community) และมีเกณฑ์คัดออกคือ 1) ปฏิเสธการให้ข้อมูล 2) ไม่สามารถสื่อสารการให้ข้อมูลได้ และ 3) ไม่ยินยอมในการเผยแพร่ข้อมูลการรักษา จากนั้นใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จะเริ่มต้นจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนแรกที่ยินดีให้ข้อมูล ที่เรียกว่าผู้คุมก้าข้อมูลสำคัญ (Gatekeeper) ในประเด็นที่ทำการศึกษาไว้โดยคนแรกจะเริ่มจากบุคคลที่รู้จัก ญาติพี่น้อง คนสนิท เป็นที่ไว้วางใจอยู่แล้วกับผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยเป็นบุคคลในพื้นที่ จึงมีความคุ้นชินกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งง่ายต่อการหาบุคคลแรกที่ยินดีให้ข้อมูลทำการเก็บข้อมูลจนได้ข้อมูลที่ความสมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์ (ข้อมูลอิ่มตัว) สามารถสร้างข้อสรุปได้ครบทุกประเด็นที่ต้องทำการศึกษาและสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

การเก็บข้อมูลผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างร่วมกับการสังเกต กรณีสัมภาษณ์หมอพื้นบ้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ประเด็น คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของหมอพื้นบ้าน 2) สถานภาพและบทบาทของหมอพื้นบ้าน 3) โรคหรืออาการที่หมอรักษา และ 4) วิธีการและขั้นตอนในการรักษาของหมอพื้นบ้าน กรณีสัมภาษณ์คนที่เคยเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้านในชุมชน ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ประเด็น คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) โรคหรืออาการเจ็บป่วยที่เข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้าน และ 3) ผลจากการรักษา โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และเชิงทฤษฎี ทั้งนี้ได้ขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยให้ความเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ และคำนึงถึงความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นสำคัญ มีผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการบันทึกเสียง เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แล้วนำมาวิเคราะห์พร้อมทั้งแยกแยะจับประเด็น อีกทั้งตัดคำพูดบางคำที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเนื้อหา (Content Analysis)

3. ผลการวิจัย

ภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของงานวิจัย คือ 1) ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของหมอพื้นบ้าน 2) โรค/อาการที่ทำการรักษา 3) รูปแบบการรักษา และ 4) ผลจากการเข้ารับการรักษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของหมอพื้นบ้าน

จากการศึกษาพบว่า ในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล มีหมอพื้นบ้านที่ทำการรักษา จำนวน 5 คน จำแนกตามการรับรู้และเรียกขานได้เป็น 6 ประเภท คือ หมอเริ่ม-งูสวัด หมอสุญผี หมอกระดูก หมอหนองคัน หมอตัดต่อ และหมอห้ามเลือด เป็นหมอเพศชาย 4 คน และเพศหญิง 1 คน หมอทั้ง 5 คน มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ เป็นการถ่ายทอดวิชาหรือองค์ความรู้ให้กับบุคคลในครอบครัว มีอายุอยู่ในช่วง 50 – 93 ปี มีประสบการณ์ในการรักษา มานานกว่า 20 ปี นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาสูงสุดคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่ำสุดคือ ไม่ได้เรียนหนังสือแต่พออ่านออกเขียนได้บางคำ เหตุจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจมาเป็นหมอพื้นบ้านนั้นมาจากการที่มีคนในครอบครัวของตนเคยเป็นหมอพื้นบ้านมาก่อน เป็นการสืบทอดวิชาจากบรรพบุรุษ (เป็นผู้ถูกเลือก) ด้วยความเต็มใจ ปัจจุบันหมอพื้นบ้านส่วนใหญ่มีอายุมาก ไม่สามารถให้การรักษาได้ ยังคงเหลือหมอพื้นบ้านเพียงคนเดียวที่ทำหน้าที่สืบทอดให้การรักษาความเจ็บป่วยแก่คนในชุมชน คือ นายประดิษฐ์ (นามสมมติ) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของหมอพื้นบ้าน

ข้อมูลทั่วไป	หมอพื้นบ้าน				
	นายประดิษฐ์ (นามสมมติ)	นายเครือ (นามสมมติ)	นางจินดา (นามสมมติ)	นายขจร (นามสมมติ)	นายพร้อม (นามสมมติ)
1.อายุ	50 ปี	79 ปี	90 ปี	91 ปี	93 ปี
2.ศาสนา	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ
3.สถานภาพสมรส	คู่	หม้าย	คู่	คู่	หม้าย
4.การศึกษาสูงสุด	มัธยมศึกษา	ประถมศึกษา	ไม่ได้เรียน	ไม่ได้เรียน	ไม่ได้เรียน
5.อาชีพหลัก	ทำสวน	ทำสวน	ว่างงาน	ว่างงาน	ว่างงาน
6.ความเชี่ยวชาญในการรักษา	สุญผี, ห้ามเลือด, ตัดต่อ, รักษากระดูก, ถอนพิษหนอง	ตัดต่อ	เริ่ม - งูสวัด	รักษากระดูก	เริ่ม - งูสวัด
7.ประสบการณ์ในการรักษา	30 ปี	55 ปี	50 ปี	45 ปี	55 ปี
8.การอ่านออกเขียนได้	ได้ดี	ได้	ได้บ้าง	ได้บ้าง	ได้บ้าง
9. แหล่งเรียนรู้แรก	สืบทอดวิชาจากพ่อ, ยาย (นายเครือ, นางจินดา) และหมอพระ	สืบทอดวิชาจากพ่อ (เสียชีวิตแล้ว)	สืบทอดวิชาจากพี่ชาย (นายพร้อม)	สืบทอดวิชาจากพ่อ (เสียชีวิตแล้ว)	สืบทอดวิชาจากพ่อ (เสียชีวิตแล้ว)

ที่มา: การสัมภาษณ์หมอพื้นบ้านชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น (2563)

3.2 โรค/อาการที่ทำการรักษา

จากการศึกษาพบว่า การนิยามโรคของหมอพื้นบ้านที่ทำการรักษาแต่ละท่านนั้น ส่วนใหญ่เป็นการนิยามโรคตามลักษณะอาการของโรค อาศัยการจดจำตามการรักษา และความเจ็บป่วยที่เป็นประสบการณ์ โดยใช้มุมมองของหมอพื้นบ้านและคนชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล เป็นหลักในการวิเคราะห์เนื้อหาของคาถา และลักษณะของพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น ที่ได้เชื่อมโยงโรคที่เป็นผิดปกติทางชีววิทยาให้เป็นความเจ็บป่วยในเชิงวัฒนธรรม ผ่านกรอบความคิดที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องอำนาจครูเป็นแกนกลาง ประกอบการท่องคาถาพิธีกรรมการรักษาโรค และทัศนคติของคนที่มีต่อการรักษา :ซึ่งจำแนกโรค/อาการที่หมอพื้นบ้านในชุมชนทำการรักษาได้เป็น 6 ลักษณะอาการ คือ เริ่ม – งูสวัด ต่อนื้อ ฝี การต่อกระดูก ถอนพิษหนอง,คัน และการห้ามเลือด ดังคำกล่าวของหมอ

1) เริ่ม – งูสวัด

“แผลที่มันเป็นตุ่มหนองใสๆ เหมือนเวลาพอมน้ำข้าว ขึ้นเป็นขุๆรอบๆ มีผื่นแดงๆ หนวยมันจะหย่อมๆ หลายๆ หย่อมๆ อยู่เหมือนอุ้งตีนหมา เค้าเรียกว่า เริ่มตีนหมา เวลาเป็นบางคนร้าย ไข้ก็มี ส่วนมากที่มารักษาจะเป็นที่ราวนม ที่รักแร้ ที่ขาหนีบ ถึงถ้าเป็นที่อันตรายที่สุดก็เป็นที่ราวนมเพราะถ้าปล่อยให้น้ำนมไม่มารักษา มันก็พาดเฉียงรอบคอ ทำให้ตายได้” [ลักษณะแผลเป็นเหมือนตุ่มหนองใสๆ ขึ้นเป็นกลุ่มรอบๆ มีผื่นแดงและขึ้นเป็นกลุ่มๆ หลายบริเวณ เหมือนข้อเท้าสุนัข ซึ่งเรียกว่าเริ่มตีนหมา บางคนก็มีการใช้ร่วมด้วย และส่วนมากเริ่มที่มารักษาก็เกิดขึ้นบริเวณใต้ร่ม รักแร้ และขาหนีบ บริเวณที่อันตรายที่สุดคือใต้ร่ม เพราะเชื่อว่าถ้าแผลลุกลามมาบรรจบกันจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้] นางจินดา(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

“หนวยพอมใสๆ ข้างๆ กะแดงๆ เป็นขุๆหนึ่งสามกลุ่มเล็กๆ ติดกันเหมือนตีนหมาถึงอีกแบบเค้าเรียกว่าเริ่มพาดเฉียงเหมือนสไปเวลาเป็นแล้วต้องเข้รักษาอย่าให้มันมาต่อกันจนเพราะเชื่อว่าถ้ามันชนจะทำให้ตาย” [เม็ดใสๆ ข้างโนจะแดงๆ เป็นกลุ่มเล็กๆ ขึ้นมาสามก้อนติดกันคล้ายอุ้งเท้าสุนัขและมีอีกชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะคล้ายกับสไป เมื่อเป็นแล้วต้องรีบรักษาอย่าให้สไปมาต่อกันจนเกิดอันตรายถึงชีวิตได้] นายพร้อม(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2563

2) ต่อนื้อ

“เป็นเหมือนเนื้อมันมางอกที่หนวยตาขาว ตาแดง คันๆ เวลาจ้องนานๆจะแสบตา ถ้าไม่เข้รักษาเนื้องอกนั้นมันจะลามเข้าไปในหนวยตาดำ เวลาแลอะไรมันไม่ค่อยเห็นมันขวางๆตา” [เป็นเหมือนเนื้อมันมางอกที่ตาขาว ตาแดง คันๆ เวลาจ้องนานๆ จะแสบตา ถ้าไม่รีบรักษาเนื้องอกนั้นมันจะลุกลามเข้าไปในตาดำ เวลาจ้องอะไรก็จะมองไม่เห็นมันจะพรวดว] นายประดิษฐ์ (นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

“เวลาคนมาหา กะแลก่อนว่าต่อนื้อม่าย สังเกตแลถ้าเป็นต่อนื้อกะเหมือนมีเนื้อมันเกาะอยู่ที่ตาขาว ถึงตามันจะแดงๆ แลไม่ม่ายเห็น ถ้าเป็นเป็นต่อนื้อกะรักษาให้ แต่ให้เอาเนื้อมาเอง พรกตาเดียวมียอยู่แล้ว” [เมื่อมีผู้ป่วยมาหาตนก็จะดูอาการก่อนว่าใช้ลักษณะเดียวกับที่ตนรักษาหรือไม่ ถ้าใช่ก็จะทำการรักษาให้ แต่ให้นำเนื้อสัตว์ในการประกอบพิธีมาเอง สำหรับอุปกรณ์อย่างอื่นมีพร้อมแล้ว] นายเครือ (นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

3) ฝี

“เจ็บๆ แลบลๆ ที่หนวยฝี บริเวณรอบๆหัวฝีจะแดง มีหนองอยู่ท่าใน บวมตั้งเวลาไปเฝ้ารู้สึกร้อนๆบางคนไข้สูง หนาวสั่น ถ้าเวลาเป็นต้องเข้บมาสุญก่อนอันเป็นหัวมันจะหายเร็วไม่ทันได้อีกเสบ แต่ถ้ารอให้เป็นหัวแล้วฝิดแตกจะรักษาผลหายแซ” [จะรู้สึกเจ็บๆ ที่ฝี บริเวณรอบๆหัวฝีจะแดง มีหนองอยู่ข้างใน บวมตั้งเวลาไปสัมผัสจะรู้สึกร้อนๆบางคนไข้สูง หนาวสั่น ถ้าเวลาเป็นต้องรีบมาสุญก่อนจะเป็นหัวมันจะหายเร็วไม่ทันอีกเสบ แต่ถ้ารอให้เป็นหัวแล้วฝิดแตกจะรักษาผลหายช้า] นายประดิษฐ์(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

4) การต่อกระดูก

“โคกเคลื่อน หรือ เอ็นเคล็ด ลักษณะที่มาหาคือ บวมแดงตามตรงบริเวณที่คนไข้มายเจ็บ ถ้าเป็นที่ขาส่วนมากจะได้ไม่ค่อยได้เหยงมากก็มี บางคนกะญาติอุ้มมา ส่วนใหญ่ก็จะรักษาจะคนที่เอ็นเคล็ด ข้อเคลื่อน เอ็นจมเอ็นพุต คล้ายแล้วอาการหนักแคไหน ถ้าว่าอาการหนักแรงก็ไม่รักษา แนะนำให้ไปหาหมอมากหา” [กระดูกเคลื่อน หรือ เอ็นเคล็ด ลักษณะที่มาหาคือ บวมแดงตามตรงบริเวณที่คนไข้มายเจ็บ ถ้าเป็นที่ขาส่วนมากจะได้ไม่ค่อยได้ เหยงงเท้ามากก็มี บางคนญาติอุ้มมา ส่วนใหญ่ก็จะรักษาเฉพาะคนที่เอ็นเคล็ด ข้อเคลื่อน เอ็นจม เอ็นพุต คล้ายดูว่าอาการหนักแคไหน ถ้าว่าอาการหนักมากก็ไม่รักษา แนะนำให้ไปหาหมอมากกว่า]นายประดิษฐ์(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

“โดกหลุด เอ็นฟก หรือเอ็นเคลื่อนจากข้อต่อ เวลาโดกเคลื่อนตรงที่มันเคลื่อนวันแรกๆ มันจะบวมๆ พอผ่านไปสักวันสองวันมันจะซำๆ ฟกเขียว เดินไม่ค่อยรอด บางคนพอใช้นิ้วกดลงที่บวมมันยุบลงแล้วมันแดงหลบ เค้เรียกว่า ลมจับ หลายวันทวงอืหาย แต่กะตามตำราเค้บับ 3 มื้อ แล้วค่อยๆหายไปที่ล่ะหิด” [กระตุกหลุด เอ็นฟกซำ หรืออาการเอ็นเคลื่อน อาการช่วงวันแรกๆ ก็จะเป็นบวมๆ ผ่านไปสองสามวันก็จะเกิดเป็นซำเขียว เดินไม่ไหว บางคนเวลาใช้นิ้วกดบริเวณที่บวมก็จะยุบลง เรียกว่าอาการลมจับ ตามตำราต้องมารักษาถึงสามครั้งถึงจะหายดี] นายขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563

5) ถอนพิษหนอง

“เวลาเข้าป่า เข้าสวนแล้วโลกเอาหนองคัน ไปจ้ำพวกหนองกล้วย หนองขน หนองคัน แล้วมันจะมีอาการแสบร้อนๆ คันๆ บางคนก็แพ้หนอง จะมีผื่นผื่นลมพิษถ้าไม่แพ้มากจะเป็นผื่นเฉพาะที่โดนหนอง บางคนขึ้นลมพิษทั้งตัว บวมแดง หรือ อักเสบ ตามแขนตามขาเพราะพิษลามไปตามมือที่ไปเกา” [เวลาเข้าป่า เข้าสวนแล้วถูกตัวหนองคัน จ้ำพวกหนองกล้วย หนองขน หนองคัน แล้วมันจะมีอาการแสบร้อนๆ คันๆ บางคนก็แพ้หนอง จะมีผื่นลมพิษถ้าไม่แพ้มากจะเป็นผื่นเฉพาะที่โดนหนอง บางคนเป็นลมพิษทั้งตัว บวมแดง หรือ อักเสบ ตามแขนตามขาเพราะพิษลามไปตามมือที่ไปเกา] นายประดิษฐ์(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

6) ห้ามเลือด

“ส่วนมากจะห้ามเลือดเวลาใครเป็นอะไรแล้วเลือดออกไม่หยุด ไม่ว่าจะเป็นแผลจากอะไรก็ตาม แต่ส่วนมากจะเป็นพวกอุบัติเหตุ ถ้าพบกะช่วยห้ามเลือดให้ก่อนก่อนจะไปหาหมอ” [ส่วนมากจะห้ามเลือดเวลาใครเป็นอะไรแล้วเลือดไหลไม่หยุด ไม่ว่าจะเป็นแผลจากอะไรก็ตาม แต่ส่วนมากจะเป็นพวกอุบัติเหตุ ถ้าเจอก็จะช่วยห้ามเลือดให้ก่อน ก่อนจะไปหาหมอ] นายประดิษฐ์(นามสมมติ), สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2563

3.3 รูปแบบการรักษาของหมอพื้นบ้าน

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการรักษาของหมอพื้นบ้าน จะเป็นการผสมผสานโดยใช้ใช้เวทมนต์คาถา พิธีกรรมควบคู่กับการใช้สมุนไพร โดยมีจุดประสงค์ในการประกอบพิธีกรรมการรักษาเพื่อรักษาจิตใจให้สบายตามความต้องการของผู้ใช้ หรือมีความเชื่อต่อวิธีการรักษานี้เพื่อรักษาคนป่วยจากอาการเจ็บป่วย จากสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งลี้ลับ และเพื่อบูรณาการความเชื่อ พิธีกรรมแบบดั้งเดิมจากบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา โดยผู้ประกอบพิธีกรรมจะเป็นหมอพื้นบ้าน หรือที่รู้จักกันในนามของครูหมอ หมอปัต หรือ หมอเป่า ตามการเรียกขานของคนในชุมชน การกำหนดสถานที่ที่พิธีกรรมในการรักษา แตกต่างกันไปตามประเภทของโรค/อาการที่รักษา เช่น หมอตัดต้องไปรักษานอกบ้านและต้องหันหน้าไปทางทิศตะวันตกเพราะเชื่อว่าจะพ้นอาการเจ็บป่วยให้ตกไปตามดวงอาทิตย์ ส่วนเวลาที่ประกอบพิธีกรรมรักษาโรค มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวทุ่งขมิ้น และต้องสอดคล้องตามกำหนดเวลาที่ครูหมอกำหนด

ในส่วนของการขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมรักษาโรคของหมอนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงคือ ช่วงแรกก่อนพิธีกรรมเป็นช่วงที่หมอสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเชื่อว่าเป็น “ครู” เจ้าของวิชา เพื่อบอกกล่าวเจ้าของวิชา และขอให้การรักษาสัมฤทธิ์ผล ซึ่งขั้นตอนนี้จะมีการตั้งพานครู คนจะเรียกว่า “การตั้งราดเครื่องสิบสอง” หมายถึงการถวายพานที่ประกอบด้วยดอกไม้ ธูปเทียน หมาก พลู และเงินค่าครูจำนวนหนึ่งส่วนมากจะอยู่ที่ 9 บาท และ 12 บาท บางครั้งการตั้งพานครูอาจจะทำหลังการรักษาจบสิ้นแล้ว สำหรับหมอผู้รักษาขั้นตอนนี้สำคัญมาก ถ้าเกิดไม่มีการตั้งราดไหว้ครูบาอาจารย์ที่มอบวิชาความรู้ให้ พิธีกรรมจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้พิธีกรรมรักษาไม่สัมฤทธิ์ผล บางครั้งอาจถูกครูหมอลงโทษ โรคภัยไข้เจ็บที่รักษาอ่อนเข้ากลับตัวหมอหรือคนในครอบครัวได้ ช่วงที่สองการรักษา เป็นช่วงที่หมอทำการรักษาตามขั้นตอนที่ตนได้ร่ำเรียนและสืบทอดมา ซึ่งขั้นตอนการรักษาของหมอแต่ละคนจะมีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ มีการใช้สมุนไพรควบคู่กับคาถา หรือบางครั้งจะมีอุปกรณ์ในการช่วยทำพิธี เช่น การเสกน้ำมันต์ หรือ น้ำมัน สำหรับใช้ในการนวด ในกรณีของหมอต่อกระดูก กะลามะพร้าวตาเดียว ซึ่งคนก็จะเรียกว่า “กะลาตัวผู้” ที่ใช้ในพิธีกรรมการตัดต่อซึ่งการรักษาโรคนี้จะมีข้อจำกัดที่หมอกำหนดคือต้องประกอบพิธีเวลาใกล้ตะวันตกขบฟ้า ซึ่งในพิธีกรรมรักษาโรคแต่ละประเภท จะทำทั้งหมด 3 ครั้ง หรือที่คนแห่งนี้เรื่องกันว่า 3 มื้อ และช่วงที่สามเป็นการบอกข้อปฏิบัติ ห้ามสำหรับผู้ใช้ในการดูแลตนเองหลังการทำพิธีกรรมรักษา สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการรักษาของหมอฟันบ้านในชุมชนทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล จำแนกตามโรค/อาการ

โรค/อาการที่ ให้การรักษา	ขั้นตอนการรักษา			ช่วงเวลาในการทำ การรักษา	วัสดุ อุปกรณ์	ข้อปฏิบัติและข้อ ห้ามหลังการ รักษา
	ก่อนการรักษา	ระหว่างการรักษา	หลังการรักษา			
1.เริ่ม – งามัด	ตั้งพานวาง เครื่องรัด 12 และไขว้ครุหมอ	หมอมือขวามือพร้อม ท่อน้ำยาแล้วเป่าฟันลง บนแผล	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	ก่อนอาทิตย์ตกดิน) จำนวน 3 มื้อ (3 ครั้ง)	- หมากพลู 3 คำ	กินข้าวแต่พออิ่ม ห้ามดื่มข้าว หรือกินเหล้า
2.ตัดต่อ (ต่อเนื้อ)	ตั้งพานวาง เครื่องรัด 12 และไขว้ครุหมอ	ใช้กะลาตาเดียว “กะลา ตัวผู้” ครอบบริเวณ ดวงตาที่เป็นต่อ และวาง เนื้อสัตว์บนกะลา ท่อน้ำ ยาแล้วใช้มีด ตัดเนื้อจนขาด	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	ก่อนอาทิตย์ตกดิน) จำนวน 3 มื้อ (3 ครั้ง)	- เนื้อสัตว์ - กะลา ตาเดียว - มีดหมอ	ห้ามกินเนื้อสัตว์ ชนิดเดียวกับที่ นำมาทำพิธี ตลอดการรักษา
3.สูญเสีย (บ่มฝี)	ตั้งพานวาง เครื่องรัด 12 และไขว้ครุหมอ	ท่อน้ำยาสูญเสีย และทา ปูนแดงบริเวณรอบหัวฝี และพอกยาดังกล่าว ลงบนหัวฝีเพื่อให้ฝีสุก	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	ไม่กำหนดช่วงเวลา	- ปูนแดง	ห้ามรับประทาน อาหารแสลง
4.การต่อ กระดูก	ตั้งพานวาง เครื่องรัด 12 และไขว้ครุหมอ	กรณีหัก; เสกคาถา เป่าและใช้น้ำมันมะพร้าว ทาและเข้าเฝือกไม้ กรณีไม่แตก หรือ หัก; ท่อน้ำยาเสกน้ำมันและ นวด	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	ไม่กำหนดช่วงเวลา	- น้ำมัน มะพร้าว - เฝือกไม้	ห้ามรับประทาน อาหารแสลง
5.ถอนพิษ หนอง	ตั้งพานวาง เครื่องรัด 12 และไขว้ครุหมอ	เป่าคาถาบริเวณที่โดน สัมผัสกับหนอง หรือผื่น คัน	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	ไม่กำหนดช่วงเวลา	ไม่มี	ไม่มี
6.ห้าม เลือด	ระลึกถึงครุหมอ เจ้าของวิชา	กดบริเวณบาดแผล ร่วมกับการท่อน้ำยา และเป่าลงบริเวณที่เลือด ไหลไม่หยุด	เมื่อรักษาครบกำหนด หรือหายแล้ว ผู้ป่วยจะ ส่งรูดแก่ครุหมอ โดย การถวายปัจจัยตาม ศรัทธา	กรณีฉุกเฉิน แผล ใหญ่ เลือดไหลไม่ หยุด	ไม่มี	ไม่มี

ในส่วนขอคาถาใช้ในพิธีกรรมรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ซึ่งคำว่า คาถา ที่ชาวบ้านใช้เรียกนั้น คือตัวบทที่หมอใช้ประกอบในพิธีกรรมรักษาโรค ซึ่งหมายถึงคำกล่าวศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ประกอบรวมในพิธีกรรมการรักษา เพื่อหวังให้เกิดผลดีต่อการรักษา โดยผู้วิจัยได้รวบรวมคาถาที่หมอพื้นบ้านใช้ประกอบในพิธีกรรมรักษาโรค/อาการ ทั้ง 6 ประเภท ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คาถาที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน

ประเภทหมอ	คาถาในการรักษา
หมอเริม – งูสวัด	พระเพลิงพระพาย ละลายเป็นน้ำ
หมอตัดต่อ	ข้าสุดท้องน้องเพื่อนทั้งหลาย ตัดต่อต่อหาย ตัดสายสายขาด ตัดสายฟ้าฟาด ขาดแล้วต่อเอ๋ย (ตัด 3 ครั้ง ว่า 3 หน รักษา 3 มื้อ)
หมอสูญผี	ณ สูญ โม สูญ สูญผีทั้งมวล สูญด้วย นโมพุทธานุ อีลุตุติก เอ็นลัมเอ็นลุก ผุดขึ้นให้สิ้น เอ็นเคร็ดเอ็นคราด เอ็นขาดเอ็นวัน ผุดขึ้นให้สิ้น อีลุตุติก (3 ครั้ง) พร้อมด้วยการทาน้ำมันมะพร้าว
หมอกะดุก	อีลุตุติก เอ็นลัมเอ็นลุก ผุดขึ้นให้สิ้น เอ็นเคร็ดเอ็นคราด เอ็นขาดเอ็นวัน ผุดขึ้นให้สิ้น อีลุตุติก (3 ครั้ง) พร้อมด้วยการทาน้ำมันมะพร้าว
หมอห้ามเลือด	กตบรีเวณแผลแล้วนึกถึงครูบาอาจารย์
หมอหนอง	โอมกู่จะถอด หนองขนหนองขัน หนองคันกู่จะถอด หนองสามร้อยยอด กู่จะถอด หนองคัน เคี้ยวหมากแล้วพ่นใส่

3.4 ผลจากการเข้ารับการรักษาความเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน

ข้อมูลทั่วไปของคนที่เคยเข้ารับการรักษาความเจ็บป่วยกับหมอพื้นบ้าน จำนวน 10 คน แบ่งเป็น เพศชาย 5 คน และเพศหญิง 5 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 40 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคืออายุ 20 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 30 ประกอบอาชีพเกษตรกร/ทำสวน ร้อยละ 60 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 70 และใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า คิดเป็นร้อยละ 70 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่เคยเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขม้น อำเภอยะหา จังหวัดสตูล

ข้อมูลทั่วไปและสภาวะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไปและสภาวะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			ปวช.	2	20.00
ชาย	5	50.00	อาชีพหลัก		
หญิง	5	50.00	เกษตรกร/ทำสวน	6	60.00
อายุ (ปี)			ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	2	20.00
20 – 39	5	50.00	ข้าราชการ	1	10.00
40 – 59	3	30.00	แม่บ้าน	1	10.00
60 ขึ้นไป	2	20.00	โรคประจำตัว		
ศาสนา			ไม่มี	7	70.00
พุทธ	10	100.00	มี	3	30.00
ระดับการศึกษา			- โรคความดันโลหิตสูง	2	66.67
ประถมศึกษา	5	50.00	- โรคเบาหวาน	1	33.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	30.00			

ข้อมูลทั่วไปและสภาวะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไปและสภาวะสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
สิทธิในการรักษา			ประกันสังคม	2	20.00
ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	7	70.00	ข้าราชการ (จ่ายตรง)	1	10.00

โดยเหตุผลหลักในการเลือกรักษา คือ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รองลงมาคือ เพื่อความสบายใจ (รักษาแพทย์แผนปัจจุบันจนหาย กลับมาพักฟื้นที่บ้าน เพื่อเรียกขวัญและกำลังใจ) สุดท้ายเป็นการรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย แล้วกลับมารักษากับหมอพื้นบ้าน เนื่องจากผู้ป่วยนั้นคิดว่าการเจ็บป่วยของตนเองเกิดจากการกระทำผิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ หรือการลงโทษจากการล่วงเกินสิ่งลี้ลับ ซึ่งความคาดหวังหลังการรักษานั้นส่วนใหญ่ต้องการหายจากความเจ็บป่วย และเพื่อความสบายใจของตนเอง และคนในครอบครัว รองลงมาคือ เพื่อบรรเทาความเจ็บป่วยเพียงชั่วคราวควบคู่กับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน ในส่วนของการแสวงหาการรักษาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการรักษาที่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวหรือญาติที่เคยรับการรักษามาก่อนแล้ว และผู้ป่วยสนใจที่จะไปรักษาด้วยตนเอง รองลงมา คือ ความต้องการของคนในครอบครัวที่เสนอทางเลือกรักษาความเจ็บป่วยให้แก่ผู้ป่วย ซึ่งความพึงพอใจกับการรักษาความเจ็บป่วยนั้นส่วนใหญ่ คือ พึงพอใจกับการรักษาเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ มีความพอใจปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30 และไม่พึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 20 โดยให้เหตุผลว่าการรักษาต้องทำการรักษาต่อเนื่องติดต่อกันถึง 3 ครั้ง และเป็นช่วงเวลาเดียวกันจึงไม่สะดวกที่จะมาร่วมพิธีกรรมในการรักษา เพราะ มีการงานอย่างอื่นที่ต้องทำอีกด้วย ในส่วนความคิดเห็นประเด็นของความน่าเชื่อถือของหมอพื้นบ้านนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าหมอพื้นบ้านนั้นมีความน่าเชื่อถืออยู่มาก จำนวน 8 คน มี 1 คน ที่ให้ความเห็นว่ามีความน่าเชื่อถือน้อย เพราะสาเหตุที่ตนยอมมารับการรักษากับหมอพื้นบ้านนั้นเพียงเพื่อความสบายใจของคนในครอบครัวเพียงเท่านั้น และมีจำนวน 1 คน ที่ให้ความเห็นว่า การรักษาของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้นไม่มีความน่าเชื่อถือเนื่องจากการเชื่อว่าการท่องคาถาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้หายจากความเจ็บป่วยได้ เพียงแค่มีสมุนไพรที่สามารถเข้ามาช่วยทำให้ความเจ็บหายลงได้

สำหรับผลการรักษา พบว่าส่วนใหญ่หายจากความเจ็บป่วยที่ตนเป็นอยู่ ร้อยละ 60 และมีส่วนน้อยที่ไม่หายเนื่องจากว่า มารับการรักษาไม่ครบตามจำนวนครั้งที่หมอพื้นบ้านกำหนด หรือบางครั้งไม่มีการส่งธาตุให้แก่ครูหมอจึงทำให้ผลการรักษาไม่เป็นตามที่ต้องการ และยังมีบางส่วนที่ให้ความเห็นว่าไม่แน่ใจกับผลการรักษาเนื่องจากว่าตนรักษาความเจ็บป่วยควบคู่กับแพทย์แผนปัจจุบัน เหตุผลที่ทำให้หายจากความเจ็บป่วยนั้นอาจมาจากความทันสมัยของเครื่องมือแพทย์ หรือ หายจากการรักษาด้วยวิธีการของหมอพื้นบ้าน จึงไม่สามารถให้ความชัดเจนได้ว่าการรักษาด้วยวิธีการของหมอพื้นบ้านที่มีทั้งการปิดเป่าคาถานั้นสามารถรักษาความเจ็บป่วยได้หรือไม่ ผลความคิดเห็นสุดท้ายจากการรักษาความเจ็บป่วยด้วยวิธีการของหมอพื้นบ้าน นั้นคือ เมื่อเวลาผ่านไปแล้วเกิดความเจ็บป่วยกับตนเอง หรือคนในครอบครัวอีกครั้ง จะตัดสินใจกลับมารักษาซ้ำอีกหรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า เมื่อเจ็บป่วยจะกลับมารักษากัน เพราะเชื่อและศรัทธาในตัวหมอที่ทำให้ตนสามารถหายจากความเจ็บป่วยนั้นได้ และยังส่งผลต่อด้านจิตใจที่ดีขึ้นด้วย สำหรับผลความคิดเห็นที่ว่าจะไม่รักษาด้วยวิธีการนี้อีก โดยให้เหตุผลว่าไม่สะดวกจะมาทำการรักษากับหมอพื้นบ้าน และเชื่อว่าการปิดเป่า เสกคาถานั้นไม่สามารถช่วยให้ตนหายจากความเจ็บป่วยได้ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลจากการเข้ารับการเจ็บป่วยของผู้ที่เคยมีประสบการณ์การเข้ารับการรักษาด้วยวิธีการของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

ผลจากการเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้าน	จำนวน	ร้อยละ	ผลจากการเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลหลักในการรักษา			เพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น	5	26.32
ลดค่าใช้จ่าย	8	44.44	ความพึงพอใจ		
รักษาควบคู่กับแผนปัจจุบัน	7	38.89	พอใจมาก	5	50.00
ไปรพ.แล้วไม่หาย/ไม่ดีขึ้น	3	16.67	พอใจปานกลาง	3	30.00
จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษานในรอบ 2 ปี			พอใจน้อย	2	20.00
1 ครั้ง	5	50.00	ความน่าเชื่อถือ		
2 ครั้ง	4	40.00	เชื่อถือมาก	8	80.00
3 ครั้ง	1	10.00	เชื่อถือปานกลาง	1	10.00
อาการเจ็บป่วยที่เข้ารับการรักษาน			เชื่อถือน้อย	1	10.00
เริ่ม – ุงสวัด	4	30.78	ผลการรักษา		
การตัดต่อ	3	20.08	หาย	6	60.00
ฝี	2	15.38	ไม่หาย	3	30.00
การต่อกระดูก	2	15.38	ไม่แน่ใจ	1	10.00
ถอนพิษหนอน	1	7.69	การมารักษาซ้ำ		
การห้ามเลือด	1	7.69	กลับมารักษาซ้ำ	7	70.00
ความคาดหวัง			ไม่กลับมารักษาซ้ำ	2	20.00
หายจากความเจ็บป่วย	10	52.63	ไม่แน่ใจ	1	10.00
เพื่อความสบายใจของตนเอง	4	21.05			
และญาติ					

4. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานี้มีเป้าหมายการวิจัยการเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขมิ้น อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล โดยมีส่วนผสมของความเชื่อ (Beliefs) หรือรากความเชื่อเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์อันส่งผลให้เกิดรูปแบบทางความนึกคิด รูปแบบทางความเชื่อของผู้คนภายในพื้นที่ซึ่งเป็นที่น่าสนใจยิ่ง ถือเป็นการอนุรักษ์รักษาความเชื่อของบรรพชนมิให้สูญสลายหายไปกับกาลเวลา งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการรักษาและผลการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านที่ยังคงอยู่ในสภาวะปัจจุบัน และเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการรักษาความเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านในชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากคำบอกเล่า ร่วมกับการสังเกต วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากเจ้าของเรื่อง หรือลูกหลานสายตรงอีกทั้งยังมีเจ้าของพื้นที่ และเจ้าพิธีโดยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปและภูมิหลังของหมอพื้นบ้าน พบว่าหมอพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งจะผ่านการบวชเรียนมาแล้วจึงเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมขัดเกลาจิตใจให้เป็นผู้มีศีลธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของฟิสิกส์ บุญไชย (2545) ที่ได้สรุปคุณสมบัติของหมอสมุนไพรไว้ว่าส่วนใหญ่หมอพื้นบ้านจะเป็นเพศชายที่ผ่านการบวชเรียนแล้ว

เนื่องจากได้รับการขัดเกลา เป็นผู้ที่มีศีลมีธรรม ในส่วนของสถานภาพและบทบาทของการเป็นหมอพื้นบ้านพบว่าส่วนใหญ่จะได้รับการปลูกฝังเจตคติความคิดความเชื่อ และองค์ความรู้ในการรักษาจากบรรพบุรุษให้ปฏิบัติสืบทอดรุ่นสู่รุ่น ดังการศึกษาของเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ (2539) ที่ระบุว่ากระบวนการที่จะเป็นหมอพื้นบ้านมักจะมีการคัดตัวศิษย์จากบุคคลภายในครอบครัวแต่อยู่บนพื้นฐานของคุณสมบัติที่เหมาะสมด้วย และการศึกษาของทิพย์วารี สงนอก และนันทิยา จันทรเนตร์ (2561) ที่กล่าวว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านนั้น หากบรรพบุรุษเป็นหมอพื้นบ้าน บุตรหลานมักจะเป็นผู้ช่วยในการรักษา นอกจากนี้หากบุคคลโดยยากเป็นหมอพื้นบ้านแต่บรรพบุรุษไม่ได้เป็นหมอพื้นบ้าน ก็มักจะไปฝากตัวเป็นศิษย์และช่วยครูทำงาน ครูจึงจะยอมถ่ายทอดวิชาให้ ด้านรูปแบบการรักษาด้วยวิธีการของหมอพื้นบ้านนั้น เป็นพิธีกรรมในการรักษาโรคที่เชื่อมโยงให้เข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นองค์ความรู้ที่มีการสืบทอดกันมา โดยประยุกต์ให้เข้ากับสมัยปัจจุบัน โดยพบว่าหมอพื้นบ้านในยุคนี้นักมีการนำความรู้การแพทย์แผนปัจจุบันมาผสมผสานกับประสบการณ์การรักษาแบบเดิม เพื่อให้เข้าถึงคนทั่วไปได้ง่าย แต่ยังคงรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาสมัยโบราณไว้ โดยเฉพาะการใช้คาถาร่วมกับสมุนไพร ซึ่งมองว่าเป็นการรักษาโรคในทุก ๆ มิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ เน้นความเป็นองค์รวม ดังการศึกษาภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน ในอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ที่พบว่า ภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน เป็นศาสตร์ในการดูแลสุขภาพของประชาชนที่อาศัยความเชื่อ ความศรัทธาและอาศัยทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก มีการรักษาทั้งกายและใจควบคู่กันไป การรักษาเป็นเรื่องของบุญคุณ ไม่ใช่การเรียกร้องค่าตอบแทน (ปิยนุช ยอดสมสวย และคณะ, 2552) และสอดคล้องกับการศึกษาของจิรายุ ทรัพย์สิน และคณะ (2561) ที่กล่าวว่า การรักษาของหมอพื้นบ้าน (หมอธรรม) เป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม มีการใช้คาถา และยาสมุนไพร ถอดถอนคุณไสย (ความเจ็บป่วย) ออกจากตัวคนไข้ ร่วมกับการใช้ยาสมุนไพร ซึ่งในปัจจุบันมีการปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป และผลจากการเข้ารับการรักษากับหมอพื้นบ้าน พบว่า การดูแลสุขภาพของประชาชน ที่อาศัยความเชื่อ ความศรัทธาและอาศัยทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก เป็นการพึ่งพาอาศัยกันของชาวบ้านที่มีทั้งการรักษาทั้งทางกายและใจควบคู่กันไป หมอพื้นบ้านจะเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจึงเห็นได้ว่าหมอพื้นบ้านจะมีบทบาทในการเป็นผู้เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวมักไม่มี การรวบรวมหรือบันทึกข้อมูลเก็บไว้ทำให้องค์ความรู้ดังกล่าวก็จะสูญไปพร้อมกับหมอพื้นบ้านและจากการสัมภาษณ์หมอบางท่านให้ข้อมูลว่าไม่มีผู้ที่จะสืบทอดความรู้ บางคนเชื่อว่า หากถ่ายทอดแล้วจะเป็นอันตรายกับตัวเอง แต่เมื่อมีความจำเป็นก็จำเป็นต้องไปรับการรักษาจากหมอพื้นบ้านอยู่ ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ การรักษาโรคของหมอพื้นบ้านคงเสื่อมคุณค่าและสิ้นสูญไปในที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของทอง บุญยศและคณะ (2535) กล่าวว่า หมอพื้นบ้านมิได้มีบทบาทในการรักษาเท่านั้น แต่มีบทบาททางสังคมด้วย เช่น เป็นที่พึ่งพาอาศัย เป็นที่ปรึกษาของชาวบ้าน และการศึกษาของ วุฒินันท์ พระภูจำนงค์ (2534) กล่าวว่าชาวชนบทเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย จะใช้สมุนไพรที่มีตามท้องถิ่น รักษาอาการของตนเอง หากไม่หายจะไปปรึกษาจากหมอพื้นบ้านซึ่งมีวิธีทางไสยศาสตร์ ได้แก่ การใช้คาถาอาคม ก่อให้เกิดผลในทางจิตใจเป็นอย่างยิ่ง และผู้ใช้โดยส่วนใหญ่จะเลือกมารับการรักษาด้วยการแพทย์พื้นบ้านเพียงอย่างเดียว

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปให้เห็นความเชื่อมโยงของการรักษาความเจ็บป่วยด้วยภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในชุมชนบ้านทุ่งขี้มัน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ใน 3 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ก่อให้เกิดเป็นวิถีชีวิตที่สะท้อนความเป็นชุมชนนั้น ๆ ผ่านลักษณะของรูปแบบพิธีกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ สะท้อนผ่านการพึ่งพาธรรมชาติทั้งพืช สัตว์ แร่ธาตุ กาลเวลา และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ สะท้อนผ่านความคิดความเชื่อ ความเคารพ ศรัทธา เวทมนต์ คาถา และพิธีกรรม ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนั้น ซึ่งความเชื่อทางด้านภูมิปัญญาการรักษาอาการเจ็บป่วยของหมอพื้นบ้านเราสามารถแยกออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ความเชื่อที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดูแลสุขภาพในงานสาธารณสุข ชุมชนได้ ควรมีการส่งเสริม พัฒนาลำดับสู่การดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเองภาคประชาชน ความเชื่อใดที่ไม่ถูกต้อง กระทำแล้วเป็นอันตรายต่อสุขภาพควรทำการแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการใหม่ เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ป่วย และ

ความเชื่อใดที่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าถูกหรือผิด ไม่สามารถหาข้อมูลมาอธิบายด้วยหลักทางวิชาการหรือวิทยาศาสตร์ได้ นำไปสู่การศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

- 1) ควรมีการศึกษาในหัวข้อประเด็นการดำรงอยู่ของหมอพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดสตูล หรือในเขต 5 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์หมอพื้นบ้าน นำไปสู่การขึ้นทะเบียนหมอพื้นบ้านให้ถูกต้องตามกฎหมาย
- 2) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมอพื้นบ้านกับงานสาธารณสุขชุมชนในระดับหน่วยบริการปฐมภูมิเพื่อการดูแลสุขภาพของคนในพื้นที่ตามบริบทพื้นที่ นั้น ๆ
- 3) หน่วยงานภาครัฐควรเข้าไปส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการ และการสาธารณสุขที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับหมอพื้นบ้าน เพื่อนำความรู้ด้านภูมิปัญญาไปปรับใช้ในการรักษาโรคได้อย่างปลอดภัย และไม่เกิดอันตรายต่อผู้เข้ารับการรักษา

5. เอกสารอ้างอิง

- กรุณา จันทุม และคณะ. (2559). “วัฒนธรรมการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ”.
วารสารวิจัยและพัฒนา. 11, 154 - 155
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2550). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 23 เรื่องที่ 1 ภูมิปัญญาไทย. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2563, จาก
<https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=chap1.htm>
- จิรายุ ทรัพย์สิน. (2561). หมอธรรม : การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม. รายงานการวิจัยส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- ดนิตา พรหมสุวรรณ. (2551). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดและการตายของชาวบ้านอำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาไทยคดีศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ดารณี อ่อนชมจันทร์. (2552). สถานการณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพและการแพทย์พื้นบ้านไทย. รายงานการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- ทอง บุญยศ และคณะ. (2535). ศักยภาพหมอพื้นบ้านกับสาธารณสุขมูลฐานกรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์. รายงานการวิจัยโครงการศักยภาพหมอพื้นบ้านกับสาธารณสุขมูลฐาน. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ทัศน์ไท พลมนิ. (2560). ความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนต่อ ปราสาทวัดพู แขวงจำปาสักสปป.ลาว (ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยศิลปกรรมและวัฒนธรรม). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ทิพย์วารี สงนอก และณนทยา จันทร์นรินทร์. (2561). ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย. 12(3), 125, 132.
- ปฐมพงศ์ ลิ่มเจริญ. (2559). หมอธรรม (คุณไสย): ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และเครือข่ายทางสังคมในภาคอีสาน (ปริญญาดุขบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เปรมปรีดี โพธิ์ศรีทอง. (2561). การรักษาโรคด้วยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน : กรณีหมองู และหมอหยิกพวยอิ ตำบลบางจาก จังหวัดนครศรีธรรมราช (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ. (2540). การแพทย์แผนไทยสายใยแห่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวบทความ วิชาการเล่ม1. กรุงเทพฯ : สถาบันการแพทย์แผนไทย.
- ปานวาด มากนวล. (2557). ศาสนาและพิธีกรรมในการรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน บทวิเคราะห์และมุมมองในเชิงคติชนวิทยาว่านที่ค้นข้อมูล (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปิยนุช ยอดสมสวย. (2552). “การศึกษาภูมิปัญญาของหมอพื้นบ้าน ในอำเภอนครักษ์ จังหวัดนครนายก”. วารสารศาสตร์เวชสาร. 13 (2), 212 - 217 .
- ปิยะวรรณ ยอดแก้วสม. (2557). ความเชื่อในเรื่องของอาการเจ็บป่วยและวิธีการรักษา (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต การพยาบาลผู้ใหญ่). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิมพ์ชนก วรรณแจ่ม. (2560). รูปแบบการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์พื้นบ้านในอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- พิสิษฐ์ บุญไชย. (2545). การใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแล สุขภาพของชาวกะเลิง จังหวัดสกลนคร. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ลัญจกร นิลกาญจน์. (2561). “วัฒนธรรมความเชื่อกับการจัดการศรัทธาของชุมชน”. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์. 10 (2), 11 – 20.
- วุฒินันท์ พระภูจำนงค์. (2534). การรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรของชาวชนบท อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ (ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หงษ์ บรรเทิงสุข. (2560). “ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพิธีกรรมและความเชื่อในการดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชนโพ้นเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี”. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 6 (2), 31.
- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแกบ่อหิน. (2563). ข้อมูลบริบทเชิงพื้นที่ สืบค้น 16 เมษายน 2563, จาก <https://www.pakaeborhinsatun.go.th/>.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77-101.